

Professori Tuula Linna 20.4.2020

Eduskunnan lakivaliokunnalle

– HE 44/2020 vp laiksi ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta –

Kiitän lakivaliokuntaa tilaisuudesta saada lausua asiassa. Lausun kohteliaimmin seuraavaa.

1. Yleistä

Pidän ulosottokaaren muutosesitystä erittäin tervetulleena. Huomattava määrä kansalaisia joutuu vakaviin velkaongelmiin pandemian vuoksi. On odotettavissa, että suuri määrä summaarisia haastehakemuksia tehdään ja ne johtavat yksipuolisiin tuomioihin, joiden perusteella ulosottoa voidaan hakea.

Jää nähtäväksi, ovatko ehdotetutkaan keinot riittäviä. On pelättävissä, että suuri määrä velallisten omaisuutta realisoidaan, mikä heikentää velallisten mahdollisuutta kohentaa taloudellista tilannettaan pandemian jälkeen. Olisi voitu harkita myös esimerkiksi velallisen *erottamisedun* väliaikaista laajentamista.

2. Avoimuuden vaatimus (UK 1:20)

On hyvä, että ulosottomiesten velvollisuutta saattaa lievennykset velallisten tietoon korostetaan. Luonnollisesti myös muista, toisin sanoen ”normaaleista” helpotussäännöksistä tulee antaa yhtä lailla tietoja.

Kannatan muutosehdotusta.

3. Joutuisuusvaatimus (UK 3:21)

Ehdotuksen mukaan pandemiasta johtuvien poikkeusolojen aiheuttaman lisääjän tarve tulee huomioida tehtäessä täytäntöönpanotoimia tai asetettaessa määräaikoja ulosoton hakijoille tai vastaajille. Jos toimitukselle on säädetty määräaika, sitä on kuitenkin noudatettava.

Tämän säännöksen tarkoitusperät jäävät perustelujen valossa hieman hämäriksi. Ilmeisesti on tarkoitettu, että ulosottomiehen ei tarvitse noudattaa normaalia joutuisuusvaatimusta esimerkiksi velallisen omaisuuden realisointien suhteen.

Hieman epäselvää myös on, mikä on säännöksen vaikutus sen jälkeen, kun väliaikaisen lain voimassaolo päättyy, mutta ulosottoasia on tullut vireille lain aikana. Voidaan kysyä, palaako joutuisuusvaatimus jälleen entiselleen.

Luotan kuitenkin siihen, että *ulosottoviranomaiset osaavat vastuullisesti soveltaa ehdotettua säännöstä* ja saavat siitä selkänöjää joustaa velallisen tarpeita vastaavasti. Kannatan muutosehdotusta.

4. Maksuaika (UK 4:6)

Maksuaikaa koskevaa säännöstä ehdotetaan helpotettavaksi niin, että maksuajan saaminen ulosottomieheltä ei edellyttäisi erityistä syytä ja maksuaikaa voisi saada ulosottomieheltä kolmen kuukauden sijasta *kuusi kuukautta*. Ilman asian vireilläolon päättymistä velkoja voisi myöntää maksuaikaa *12 kuukautta*.

Pidän esitystä erittäin perusteltuna ja onnistuneena. Esitys tarkoittaa sitä, että velallisen tulee kyetä saattamaan todennäköiseksi, että hän pystyy maksuajan aikana maksamaan hakijan saatavan kokonaisuudessaan. Kuten esityksessä todetaan, turvaava ulosmittaus on usein paikallaan siltä varalta, ettei velallinen kykenekään maksamaan velkojan saatavaa kuuden kuukauden aikana.

Pidän mahdollisena myös sellaista menettelyä, että velallinen osoittaa ulosmittattavaksi jotakin sellaista omaisuutta, joka ei ole hänelle välttämätöntä ja saa sitten loppumäärälle kuusi kuukautta maksuaikaa.

Pidän onnistuneena myös sitä, että velkoja voisi antaa jopa vuoden maksuajan. Saatavalle juoksee joka tapauksessa viivästyskorko ja lopullisen vanhentumisen ajat yksityisoikeudellisille saataville ovat pitkiä, joten velkoja ei välttämättä kärsi lopullisia menetyksiä. Velkojan asemaa voidaan turvata turvaavalla ulosmittauksella. Omaisuus voidaan jättää velallisen käyttöön.

Puheena oleva maksuaikasäännös antaa pontta myös perintälaissa säädetylle hyvää perintätapaa koskevalle säännökselle.

5. Olennaisesti heikentynyt maksukyky (UK 4:51.1)

Pidän ehdotettua lisäystä säännökseen erittäin tärkeänä. Toisin jo nykyisen säännöksen sanamuotoa ”erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt” voitaisiin hyvin tulkita kattavan myös koronaepidemian, on perusteltua ottaa asiasta nimenomainen säännös. Se on omiaan yhtenäistämään käytäntöä ulosottoyksiköissä.

6. Vapaakuukausien perusteet (UK 4:52)

En pidä ehdotusta onnistuneena, koska siinä ei ole muutettu sitä säännöksen kohtaa, että ulosmittauksen on tullut jatkua *vähintään vuoden* ennen kuin vapaakuukausia voidaan myöntää. Tällaisenaan ehdotus ei ehdi vaikuttaa muissa kuin niissä tapauksissa, joissa ulosotto on jo väliaikaislain voimaan tullessa jatkunut vähintään vuoden. Mielestäni yksi tai kaksi vapaakuukautta voitaisiin hyvin antaa jo sinä aikana, kun väliaikaislaki on voimassa.

Vaikka ulosmittauksen määrää voidaan lieventää ehdotetun UK 4:51.1:n perusteella, saattaa koko kuukauden tulon saaminen käyttöön olla merkityksellistä esim. lasten kertaluonteisten tarpeiden hoitamiseksi.

Vapaakuukaudet eivät merkitse lopullista menetystä velkojille, joten niitä voidaan suosia.

7. Luonnollisen henkilön toistuva elinkeinotulo (UK 4:64)

Vaikka säännös on nykyiselläänkin hyvin harkinnallinen, pidän tärkeänä, että koronapandemia lisätään nimenomaisesti säännökseen helpotusperusteeksi. Lisäksi palkan ulosmittaukseen ehdotetut muutokset heijastuvat myös elinkeinotulon ulosmittaukseen. Kannatan ehdotettu muutosta.

8. Muuttopäivän siirto hädössä

Erittäin perusteltu ja tärkeä muutos.

9. Voimaantulosäännös

Voimaantulosäännöksen mukaan laki tulee voimaan xx päivänä xx kuuta ja on voimassa 31 päivään lokakuuta 2020.

Lakiehdotuksesta *puuttuvat siirtymäsäännökset*. Kun kuitenkin valtaosassa säännöksiä soveltaminen on kytketty covid-19 –epidemiaan, ongelmia ei syntyne. Ainoastaan maksuaikaa koskevaa säännöstä ei ole suoraan kytketty epidemian haittavaikutuksiin, mutta koska lainmuutoksen syyt ovat hyvin selvät, tuskin soveltamisessa tulee ongelmia. *Näin ollen en näe estettä sille, että myös lain voimaan tullessa vireillä olevissa asioissa sovelletaan nyt ehdotettuja säännöksiä, jos velallinen on joutunut lisävaikeuksiin pandemian vuoksi.*

Jonkin verran saattaa tulla ongelmia sen suhteen, *miten menetellään 31.10.2020 jälkeen*. Palkan ja muun toistuvaistulon ulosmittaukset saavat jatkaa useita vuosia. Pidän ongelmallisena *toistuvaistulon ulosmittauksen osalta* sitä perusteluissa olevaa lausumaa siitä, että myönnettyt maksuajat, ulosmittausten rajoitukset, vapaakuukaudet ja häätöpäivän lykkäykset pysyvät voimassa sen mukaisina, kuin ne tämän lain perusteella on myönnetty. Mielestäni on selvää, että siinä vaiheessa, kun velallinen esimerkiksi jälleen pääsee entiselle palkkatasolleen, ulosmittaushelpotuksen ylläpitämiselle ei enää ole perusteita. Tämä seikka tulisi vielä pohtia uudestaan.

10. Yhteenveto

Pidän ehdotettuja muutoksia – muutamaa edellä mainittua seikkaa lukuun ottamatta – erittäin tärkeinä ja perusteltuina.

Lisäksi pidän erittäin tärkeänä sitä, että myös *velkajärjestelylakia uudistetaan* niin, että menettely on nykyistä huomattavasti virtaviivaisempi, eikä entisestään tukkeuta tuomioistuinlaitosta.

Helsingissä 16.4.2020

Tuula Linna

prosessioikeuden professori, Helsingin yliopisto

tuula.linna@helsinki.fi, 050 3119350